

Ö?retmen Özgeçili?i Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ö?retmen Özgeçili?i Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27125>

Özet

Ö?retmen Özgecili?i Ölçe?i (ÖZÖ), Yavuzer ve arkadaşlar? tarafından 2006 yılında ö?retmenlerin mesleki ba?lamda sergiledikleri özgecilik davran??lar?n? ve yardımseverlik e?ilimlerini ölçmek amacıyla geli?tirilmis? bir ölçektir. Ölçek, 18 maddeden ve dört farklı alt boyuttan oluşmaktadır: **Güncel Durumlarda Yardımseverlik, Sosyal Sorumluluk/Paylaşma, Acil Durumlarda Yardımseverlik ve Ba?ışta Bulunma**. Be?li Likert ölçe?i formatında derecelendirilen ÖZÖ, ö?retmenlerin görev tanımlar?n?n ötesinde, gönüllü olarak sergiledikleri prososyal davran??lar? belirlemeyi hedeflemektedir. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçe?in yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik de?erlerine sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Ö?retmen Özgecili?i Ölçe?i, Özgecilik, Yardımseverlik, Ö?retmen Davran??lar?, Sosyal Sorumluluk, Eğitim Psikolojisi, Likert Ölçe?i.

Yazarlar

Haluk Yavuzer, Esin ??men-Gazio?lu, Ali Yıldız, ?lknur Demir, Fatih Me?eci, Ayten K?l?çaslan, Çi?dem Sertelin.

Amaç

Ö?retmen Özgecili?i Ölçe?i'nin temel amacı, eğitim kurumlarında görev yapan ö?retmenlerin meslektaşlarına, öğrencilerine ve okul toplulu?una yönelik gösterdikleri gönüllü yardım etme davran??lar?n?n düzeyini sistematik olarak ölçmektir. Bu ölçek, ö?retmenlik mesle?inin gerektirdi?i zorunlu görevlerin ötesinde, bireysel inisiyatifle ortaya çıkan ve genellikle fedakârlık içeren davran??lar? (özgecili?) saptamak üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, ö?retmenlerin özgecil e?ilimlerini dört farklı bağlamda inceleyerek, bu davran??lar?n hangi durumlarda daha yoğun sergilendi?ine dair detaylı bir profil sunmayı amaçlamaktadır. Elde edilen veriler, ö?retmenlerin mesleki ba?lılıklar?n?, i? doyumlar?n? ve okul kültürü üzerindeki olumlu etkilerini anlamak için önemli bir zemin sağlamaktadır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki özgecilik (altruizm) kavram?n? temel almaktadır. Özgecilik, bireyin kendi çıkar?n? gözetmeksizin, başkalarına fayda sağlama amacı güden davran??lar bütünüdür. Bu ölçekte, yapı, özellikle ö?retmenlik mesle?i bağlamında gözlemlenebilen prososyal davran??lar üzerine odaklanmıştır.

Öğretmen Özgeçiliği, yalnızca fiziksel yardım veya zaman ayırma ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda mesleki bilgi ve kaynak paylaşımı, zor durumlarda destek olmayı ve toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmeyi de kapsamaktadır. Ölçek, bu çok boyutlu yapıyı ölçmek için spesifik olarak öğretmenlerin günlük pratiklerinden ve acil durumlardaki tepkilerinden örnekler sunan maddeler içermektedir.

Geçerlik

Öğretmen Özgeçiliği Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları kapsamında, ölçek puanlarının diğer ilgili değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini desteklemek amacıyla yapılan analizlerde, toplam puanlar arasında 0.60 gibi orta düzeyde anlamlı bir korelasyon değeri saptanmıştır. Bu bulgu, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Ayrıca, ölçeğin zamana bağlı değişmezliğini değerlendirmek üzere test-tekrar test tekniği uygulanmıştır. Bu teknik sonucunda elde edilen toplam puan korelasyon katsayısı 0.88 olarak belirlenmiştir. Yüksek düzeydeki bu katsayı, ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında dahi kararlı sonuçlar ürettiğini ve dolayısıyla yüksek bir zamansal kararlılığa sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Güvenirlilik

Öğretmen Özgeçiliği Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenirlilik çalışmaları detaylı bir şekilde raporlanmıştır. Ölçeğin bütününe iç tutarlılık güvenirliliği, Cronbach Alfa katsayısı ile hesaplanmış ve 0.73 olarak bulunmuştur. Bu değer, sosyal bilimler araştırmaları için kabul edilebilir ve yeterli bir iç tutarlılık düzeyini işaret etmektedir.

Ek olarak, ölçeğin güvenirliliği Guttman testi yaralama tekniği kullanılarak da kontrol edilmiştir. Tüm ölçek için Guttman testi yaralama katsayısı 0.78 olduğu saptanmıştır. Hem Alfa katsayısı hem de Guttman yaralama katsayısı yüksek olması, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda yüksek bir uyum sergilediğini ve güvenilir sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Öğretmen Özgeçiliği Ölçeği, yapısal olarak dört temel alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi çalışmaları sonucunda, 18 maddenin bu dört faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Bu alt boyutlar, öğretmenlerin özgeçil davranışlarındaki farklı bağlamsal koşullar altında sınıflandırılabilmektedir:

Güncel Durumlarda Yardımseverlik (6 madde): Öğretmenlerin günlük mesleki rutinler içinde, kendilerine ekstra yük getirirse bile meslektaşlarına veya öğrencilerine sağladıkları yardım:

içerir.

Sosyal Sorumluluk/Paylaşma (6 madde): Öğretmenlerin mesai saatleri dışında veya kişisel sorunları için araarak öğrencilerin duygusal, sosyal ve akademik ihtiyaçlarına yönelik zaman ayırma ve sorumluluk alma eğilimini ölçer.

Acil Durumlarda Yardımseverlik (3 madde): Okul ortamında meydana gelen beklenmedik kaza, hastalık veya kriz durumlarında, görev tanımına bakılmaksızın hızlı yardım etme davranışları kapsar.

Başta Bulunma (3 madde): Eğitimle ilgili kampanyalara, vakıflara veya ihtiyaç olan öğrencilere maddi kaynak sağlamak için gönüllü davranışları ölçer.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Yeni bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.)

Format: 5'li Likert Ölçeği.

Derecelendirme: 1= hiçbir zaman - 5= her zaman.

Mevcut Dil: Türkçe.

Hedef Popülasyon: Öğretmenler (Farklı okul türlerinde ve kademelerinde görev yapan eğitimciler).

Yaş Grubu: Yetkinler (Çalışan öğretmenler).

Popülasyon Detayları: Ölçek, Türkiye'deki ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler üzerinde standardize edilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemi kullanılarak, katılımcıların belirtilen özgeçil durumlar karşısındaki davranış özellikleri araştırılmaları beklenir.

Anahtar Kelimeler

Eğitimde Faktör Analizi, Psikometrik Özellikler, İç Tutarlılık, Test-Tekrar Test Güvenirliği, Öğretmen Desteği.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Haluk Yavuzer

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Mevcut değil.

İletişim E-posta Adresi: halukyavuzer@turk.net

Yazın Adresi: Kaynak makalede belirtilmemiştir.

Şinler & Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2006

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik çalışmalarda kullanım için genellikle yazarların izniyle ücretsiz olarak erişilebilir durumdadır. Ticari kullanımlar için yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal makale linkine buradan erişilebilir: kuyeb.com.

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı bu bağlantıdan indirilebilir: ogretmen-ozgeciligi-olcegi-toad.pdf.

Referanslar

Yavuzer, H., Şimen-Gazioğlu, E., Yıldız, A., Demir, Ş., Meşeci, F., Kılıçaslan, A. ve Sertelin, Ç. (2006). Öğretmen Özgeçiliği Ölçeği: Geliştirme, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 947-972.

Öğretmen Özgeçiliği Ölçeği Maddeleri

Öğretmen Özgeçiliği Ölçeği, toplam 4 alt boyut ve 18 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar ve ilgili örnek maddeler aşağıdadır:

Güncel Durumlarda Yardımseverlik (6 m): Eğer alan farkı yoksa, derse giremeyecek durumda olan öğretmenlerin yerine kendi isteğiyle derse girdim.

Sosyal Sorumluluk/ Paylaşma (6 m): Mesai saatinin bitiminde gelse bile benimle sıkıntısız paylaşmak isteyen öğrencilere zaman ayırdım.

Acil Durumlarda Yardımseverlik (3 m): Okulda meydana gelen kaza, hastalık gibi acil durumlarda zarar görenlere, görevim olup olmadığımı göz önüne almadan her türlü yardıma bulundum.

Başta Bulunma (3 m): Eğitimle ilgili konularda (kampanyalar, vakıflar vb.) maddi başta bulundum.